

Interventie

Alleen jij bepaalt wie je bent

Erkenning

Erkend door deelcommissie Justitiële interventies

Datum: 13 maart 2019

Oordeel: Effectief volgens eerste aanwijzingen voor effectiviteit

De referentie naar dit document is: Hartog, van Vredendaal, Cremers (06-02-2017).

Justitieinterventies.nl: beschrijving 'Alleen jij bepaalt wie je bent'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut. Gedownload van www.justitieinterventies.nl.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Doelgroep	4
Doel	4
Aanpak	4
Materiaal.....	4
Onderbouwing.....	5
Onderzoek.....	5
1. Uitgebreide beschrijving	6
1.1 Doelgroep	6
Uiteindelijke doelgroep	6
Intermediaire doelgroep.....	6
Selectie van doelgroepen	6
Betrokkenheid doelgroep	6
1.2 Doel	7
Hoofddoel.....	7
Subdoelen	7
1.3 Aanpak	7
Opzet van de interventie.....	7
Inhoud van de interventie	8
2. Uitvoering	13
Materialen	13
Locatie en type organisatie.....	13
Opleiding en competenties van de uitvoerders	15
Kwaliteitsbewaking.....	15
Randvoorwaarden.....	16
Implementatie.....	16
Kosten.....	17
3. Onderbouwing	18
Probleem	18
Oorzaken	19
Aan te pakken factoren	19
Verantwoording	20
4. Onderzoek	23
4.1 Onderzoek naar de uitvoering	23
4.2 Onderzoek naar de behaalde effecten.....	27
5. Samenvatting Werkzame elementen	30
6. Aangehaalde literatuur	31
Bijlage I: Voorwaarden deelname partners	35
Bijlage II: Overzicht ambassadeurs	36
Bijlage III: Trainingsopbouw	37
Bijlage IV: AJB Opleidingsplan	38

Samenvatting

'Alleen jij bepaalt wie je bent' (AJB) heeft als doel het voorkomen van de ontwikkeling van overlastgevend en/of delinquent gedrag en het verminderen van reeds aanwezig overlastgevend en/of delinquent gedrag. Dit wordt bereikt door het versterken van beschermende factoren en het verkleinen van risicofactoren ten aanzien van overlastgevend en/of delinquent gedrag bij jongeren van 12 t/m 18 jaar, die onderwijs volgen aan een praktijkschool of de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO. Zij krijgen een gestructureerde vrijetijdsbesteding in de vorm van deelname aan een teamsport op een lokale sportvereniging in de buurt van hun school, waarbij zij worden begeleid door specifiek geselecteerde en opgeleide trainers. De AJB interventie duurt één jaar en wordt uitgevoerd volgens een vaste methodiek.

Doelgroep

Jongeren in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar, die onderwijs volgen bij een praktijkschool of op de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO.

Doel

Het doel van de interventie is het voorkomen van de ontwikkeling van overlastgevend en/of delinquent gedrag en het verminderen van reeds aanwezig overlastgevend en/of delinquent gedrag. Hiervoor zijn in totaal negen subdoelstellingen geformuleerd die bijdragen aan de hoofdoelstelling:

1. Deelnemers laten minder gedragsproblemen zien
2. Deelnemers laten meer prosociaal gedrag zien
3. Deelnemers laten minder agressie zien
4. Deelnemers hebben een betere werkhouding op school, spijbelen minder, worden minder geschorst en hebben betere schoolprestaties
5. Deelnemers kunnen beter omgaan met autoriteit
6. Deelnemers hebben een adequatere vrijetijdsbesteding
7. Deelnemers hebben minder delinquente vrienden
8. Deelnemers zijn minder kwetsbaar voor negatieve invloeden van vrienden of anderen in hun omgeving
9. Deelnemers hebben betere normen en waarden

Aanpak

AJB duurt één jaar en beoogt een positieve gedragsverandering te realiseren. Dit, door de jongeren uit de doelgroep een structurele vrijetijdsbesteding te bieden in de vorm van deelname aan een teamsport op een lokale sportvereniging, waar de doelgroep wordt begeleid door specifiek geselecteerde en opgeleide trainers.

Materiaal

Voor de uitvoering en communicatie over de interventie zijn een website, een handleiding, het deelnemer startpakket, communicatiematerialen, factsheets, een doeltreffendheidsonderzoek, een effectonderzoek, een uitvoeringsprotocol, een digitaal monitoringssysteem en een AJB TrainersApp beschikbaar.

Onderbouwing

De maatschappij ondervindt grote hinder van de (directe en indirecte) gevolgen van overlastgevend en delinquent gedrag van jongeren. In 2014 stonden er 39.840 minderjarige verdachten (waarvan 80% man) van misdrijven (gewelds- en vermogensdelicten) geregistreerd. Oorzaken die bijdragen aan de ontwikkeling van overlastgevend en delinquent gedrag bij jongeren kunnen grofweg worden ingedeeld in factoren gerelateerd aan het sociale domein en factoren gerelateerd aan het individuele domein. Aan de hand van de onderstaande werkzame elementen (Van der Put, Assink, Bindels, De Vries & Stams, 2013) pakt AJB zowel factoren in het sociale domein (school, relaties en vrijetijdsbesteding) als factoren in het individuele domein (attitude, vaardigheden en agressie) aan:

1. Positieve rolmodellen staan centraal;
2. Gedragscontract aanwezig; er worden duidelijke afspraken gemaakt rondom gedrag;
3. Vrijetijdsbesteding in groepsverband staat centraal;
4. Individuele begeleiding van jongeren naast het werken in groepsverband;
5. Lage intensiteit van interventie.

Onderzoek

Naar AJB zijn vier onderzoeken uitgevoerd; een doeltreffendheidsonderzoek, een onderzoek naar de programma-integriteit en twee effectonderzoeken. Uit het doeltreffendheidsonderzoek blijkt dat de beoogde doelgroep bereikt wordt. De meeste jongeren voldoen aan de gestelde doelgroepkenmerken en vertonen nog geen afwijkend delinquent gedrag. Bij de jongeren uit de doelgroep is sprake van een verhoogd risico op de ontwikkeling van delinquent gedrag. Het eerste effectonderzoek toont aan dat de interventie effectief is in het realiseren van een aantal subdoelstellingen, waarmee risicofactoren voor de ontwikkeling van overlastgevend en/of delinquent gedrag worden verminderd en beschermende factoren worden versterkt. Het onderzoek naar de programma-integriteit laat zien dat AJB voor het grote deel wordt uitgevoerd zoals beoogd conform de interventiebeschrijving. Uit het tweede effectonderzoek blijkt dat deelname aan AJB ervoor zorgt dat delinquent gedrag wordt voorkomen en/of verminderd. Dit effect is aangetoond gedurende 16 maanden na start van AJB. Deelnemers werden na deelname tot twee keer minder geregistreerd als verdachte door de politie en werden tot drie keer minder veroordeeld voor strafbare feiten dan de controlegroep, waarbij is gecorrigeerd voor de verschillen op de voormeting en de verschillen in leeftijd.

1. Uitgebreide beschrijving

1.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

Jongeren in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar, die onderwijs volgen aan een praktijkschool of op de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO.

Intermediaire doelgroep

AJB kent geen intermediaire doelgroep.

Selectie van doelgroepen

De toelatingscriteria voor deelname zijn als volgt:

- De jongere heeft een leeftijd tussen de 12 t/m 18 jaar;
- De jongere volgt onderwijs op een praktijkschool of de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO;
- De ouders geven toestemming voor deelname.

De contra-indicatie is:

- De jongere is reeds actief bij een sportvereniging.

De toelatingscriteria zijn leidend bij de uiteindelijke selectie voor deelname aan de interventie. Het proces voorafgaand aan de selectie wordt hier kort toegelicht. In de voorbereidende fase van de interventie benadert de projectleider van de interventie-eigenaar scholen voor deelname aan de interventie. Alleen praktijkscholen of VMBO-scholen die de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg aanbieden worden benaderd. Daarmee wordt gewaarborgd dat de potentiële deelnemers voldoen aan de eerste twee toelatingscriteria van de interventie. De projectleider benadert actief scholen gelegen in achterstandswijken van (middel)grote steden waar relatief veel High Impact Crimes (HIC) plaatsvinden. Dit vanwege de prevalentie van overlastgevend en delinquent gedrag in deze gebieden (CBS, 2015). Uiteraard is het ook mogelijk dat organisaties uit andere gebieden, die interesse hebben om AJB uit te voeren, deel kunnen nemen.

Wanneer de jongere aangeeft deel te willen nemen aan AJB wordt de toestemming van de ouders voor deelname getoetst door de docent middels een brief. Daarnaast inventariseert de docent bij de jongeren of zij reeds lid zijn van een sportvereniging. Hiermee worden de deelnemers ook op de contra-indicatie getoetst. Wanneer bij een jongere sprake is van de contra-indicatie volgt uitsluiting van deelname.

Betrokkenheid doelgroep

De doelgroep is betrokken geweest bij de doorontwikkeling van de interventie tijdens het effectonderzoek van de Universiteit van Amsterdam (Spruit, Put, Van der Vugt, Knooihuizen & Stams, 2015). Hierbij werden deelnemers middels enkele open en gesloten vragen tweemaal (tijdens de 1-meting en eindmeting) gevraagd naar hun ervaringen met de interventie en verbeterpunten. Als belangrijkste verbeterpunten beschrijven de deelnemers het inbrengen van een competitie-element en het vergemakkelijken/versnellen van de mogelijkheid tot het instromen in een regulier team van de sportvereniging. De wens voor het inbrengen van een competitie-element heeft zich vertaald in het opzetten van specifieke AJB competities (in samenwerking met de

sportbonden) en AJB toernooien. De tweede wens is niet doorgevoerd binnen de interventie. Deze wordt, indien opportuun, per deelnemer specifiek bekeken omdat met name de positieve ontwikkeling van het gedrag van de deelnemer in de interventie centraal staat en niet de sportieve prestaties.

1.2 Doel

Hoofddoel

Het voorkomen van de ontwikkeling van overlastgevend en/of delinquent gedrag en het verminderen van reeds aanwezig overlastgevend en/of delinquent gedrag.

Subdoelen

De subdoelstellingen dragen bij aan het realiseren van de hoofddoelstelling. De subdoelstellingen zijn gebaseerd op algemene behandelcomponenten waarvan is aangetoond dat zij, indien juist toegepast, een positief effect hebben op het voorkomen van de ontwikkeling van overlastgevend en delinquent gedrag en het verminderen van reeds aanwezig overlastgevend en/of delinquent gedrag (Van der Put et al., 2013). Op basis hiervan zijn onderstaande subdoelstellingen geformuleerd:

1. Deelnemers laten minder gedragsproblemen zien;
2. Deelnemers laten meer prosociaal gedrag zien;
3. Deelnemers laten minder agressie zien;
4. Deelnemers hebben een betere werkhouding op school, spijbelen minder, worden minder geschorst en hebben betere schoolprestaties;
5. Deelnemers kunnen beter omgaan met autoriteit;
6. Deelnemers hebben een adequatere vrijetijdsbesteding;
7. Deelnemers hebben minder delinquente vrienden;
8. Deelnemers zijn minder kwetsbaar voor negatieve invloeden van vrienden of anderen in hun omgeving;
9. Deelnemers hebben betere normen en waarden.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

AJB duurt één jaar en wordt uitgevoerd in vier fasen;

- **Vorbereiding (maand 1- 2)**
 - Inventariseren en selecteren sportvereniging
 - Inventariseren en selecteren onderwijsinstelling
 - Selectie trainers
 - Inzet ambassadeurs
- **Werving en selectie (maand 3)**
 - Uitvoeren kick-off activiteit
 - Organiseren en uitvoeren clinics
 - Selecteren van deelnemers
- **Uitvoering (maand 4 - 10)**
 - Startperiode
 - Definitieve inschrijving

- Realiseren doelstellingen
- **Evaluatie (maand 11 - 12)**
 - Integratie
 - Evaluatie

Inhoud van de interventie

Fase 1

Vorbereiding (maand 1- 2)

Tijdens de voorbereiding is de projectorganisatie aan zet om de betrokken uitvoerders en partijen samen te brengen en de randvoorwaarden voor de uitvoering te realiseren.

1. Selecteren vereniging

1. Alleen basket-, honk- en (zaal)voetbal verenigingen worden benaderd voor deelname omdat deze sporten als meest interessant werden benoemd door deelnemers tijdens de ontwikkeling van AJB. Wanneer potentiële sportverenigingen geïdentificeerd zijn, neemt de interventie-eigenaar contact op met de sportbond waarbij de vereniging is aangesloten (KNVB, NBB of KNBSB) om te verifiëren of het een financieel gezonde vereniging betreft en of de vereniging potentieel in staat is om AJB uit te voeren.

2. De interventie-eigenaar start het gesprek met de sportvereniging om vast te stellen of zij voldoen aan de voorwaarden voor deelname aan AJB (zie bijlage I) en om verwachtingen en afspraken rondom de samenwerking door te nemen. Hierna zal een projectleider de sportvereniging continu begeleiden bij de uitvoering van de interventie, de voortgang monitoren en de relatie beheren tussen de onderwijsinstelling en de sportvereniging.

2. Selecteren onderwijsinstelling

Nadat de vereniging is geselecteerd, gaat de projectleider na welke onderwijsinstelling gekoppeld kan worden aan de vereniging. De projectleider gaat met de onderwijsinstelling in gesprek en licht het doel en de werkwijze van AJB toe. Wanneer de onderwijsinstelling instemt om samen te werken, neemt de projectleider contact op met de leerkracht L.O. om een aantal praktische zaken te regelen.

3. Selectie trainers

1. Voor een effectieve uitvoering van de interventie zijn de hoofdtrainers van levensbelang; de hoofdtrainer is immers de voornaamste schakel die moet zorgen dat de negen subdoelstellingen gerealiseerd worden. Een AJB trainer onderscheidt zich van 'reguliere' sporttrainers doordat zij sportieve prestaties ondergeschikt maken aan vooruitgang op sociaal vlak. Zij zien sport enkel als middel om een positieve gedragsverandering te bewerkstelligen en om jongeren onderdeel te laten zijn van een positief sociaal netwerk. In deze fase van de interventie vindt de sollicitatieprocedure van de hoofdtrainers plaats. Er is inmiddels een vaste kern van hoofdtrainers in dienst van uitvoeringsorganisatie Laureus.

2. De assistent-trainer ondersteunt de hoofdtrainer bij de uitvoering van AJB. De vereniging draagt, in afstemming met de projectleider, zelf een assistent voor uit eigen gelederen. Dit heeft de voorkeur met het oog op doorstroming van deelnemers, na afloop van de interventie.

4. Inzet ambassadeurs

Ambassadeurs worden gedurende de interventie ingezet om (potentiele) deelnemers te verleiden deel te (blijven) nemen aan AJB. Deze ambassadeurs zijn (ex-) topsporters aan wie jongeren zich kunnen spiegelen en op kunnen trekken. Zij zijn, gezien hun achtergrond en levensverhaal, de personificatie van de boodschap 'Alleen jij bepaalt wie je bent'. De interventie-eigenaar beschikt over een lijst met ambassadeurs (zie bijlage II).

Fase 2

Werving en selectie (maand 3)

In deze fase worden de potentiële deelnemers uit de doelgroep daadwerkelijk geselecteerd (onder 1.1 is de selectie van de doelgroep toegelicht).

1. Kick-off

De kick-off is de officiële start van AJB en heeft als doel om enerzijds de doelgroep te enthousiasmeren tot deelname en anderzijds de kernboodschap over te brengen op zowel de doelgroep als de docenten.

De kick-off kent een vast programma en vindt meestal plaats in de aula of gymzaal van de onderwijsinstelling;

- Vertoning AJB commercial
- Welkomstwoord directeur onderwijsinstelling
- Speech/kernboodschap van AJB door ambassadeur
- Voorstellen hoofdtrainer en wervingspraatje
- Toelichting leerkracht L.O. over vervolg uitvoering AJB

2. Clinics

Aansluitend op de kick-off wordt gestart met de clinics. De clinics hebben tot doel de doelgroep, binnen de vertrouwde omgeving van de school, kennis te laten maken met de trainers en de interventie. Hiermee wordt de stap naar de deelname aan AJB op de vereniging verkleind.

De geselecteerde klassen volgen in ieder geval twee clinics die plaats vinden tijdens reguliere gymlessen.

De clinics kennen een vast programma;

- Kennismaking hoofd- en assistent trainer
- Terugblik op de kick-off bijeenkomst en toelichting doel interventie
- Korte spelvormen met aandacht voor samenwerking
- Afsluiting en toelichting op vervolg interventie

3. Selectie

Na afloop van de clinics kunnen leerlingen aangeven of ze geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan AJB. Deze tekenlijst wordt door de leerkracht L.O. opgemaakt en toetst samen met de hoofdtrainer of de geïnteresseerden voldoen aan de toelatingscriteria.

Het eind van deze fase levert een lijst op met geïnteresseerde jongeren die zullen starten met de interventie bij de vereniging, om aldaar een team te gaan vormen met 15 deelnemers. Het streven is om te starten met meer dan 15 jongeren, omdat de ervaring leert dat gedurende de eerste vier weken altijd jongeren afvallen.

Fase 3

Uitvoering (maand 4 - 10)

In fase 3 staat het realiseren van de doelstellingen centraal, middels het toepassen van de werkzame elementen van de interventie:

1. Positieve rolmodellen staan centraal;
2. Gedragscontract aanwezig; er worden duidelijke afspraken gemaakt rondom gedrag;
3. Vrijtijdsbesteding in groepsverband staat centraal;
4. Individuele begeleiding van de doelgroep naast het werken in groepsverband;
5. Lage intensiteit van de interventie (gemiddeld 6 - 8 uur per week).

Voor het realiseren van de doelstellingen past de hoofdtrainer actief element 1, 2 en 4 toe. De overige werkzame elementen, 3 en 5, zijn impliciet verankerd binnen de interventie.

1. Startperiode

Het doel van de startperiode is het verlengen van de veilige omgeving van de onderwijsinstelling naar de vereniging en het motiveren van de deelnemers om definitief deel te nemen aan AJB.

De startperiode kent een duur van vier weken en is cruciaal. In deze periode begeleiden de hoofdtrainer en zijn assistent de deelnemers actief naar de vereniging, waar zij minimaal twee keer per week trainen. In deze fase is er veel aandacht voor plezier en het creëren van een positieve omgeving binnen de vereniging, zonder dat direct druk wordt uitgeoefend op het naleven van alle regels die horen bij het verenigingsleven. Concreet wordt dit vormgegeven door het toepassen van verschillende spelvormen waar kennismaking, onderlinge samenwerking en het opbouwen van vertrouwen centraal staan.

2. Definitief lidmaatschap

Na het succesvol volbrengen van de startperiode (d.w.z. regelmatig aanwezig en enthousiast voor deelname) maakt de hoofdtrainer de selectie (van maximaal 15 deelnemers). Dit in overleg met de docent, die tevens een suggestie kan doen voor de selectie (o.b.v. beoogd interventiebelang voor deelnemers).

Aansluitend op de selectie, heeft de hoofdtrainer een gesprek met elke geselecteerde deelnemer waarin persoonlijke leerdoelen van de deelnemer worden besproken en vastgelegd. Ook licht de hoofdtrainer toe welke

verplichtingen en spelregels het lidmaatschap van AJB en de sportvereniging met zich meebrengt. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in het AJB Paspoort, dat door de deelnemer wordt ondertekend. Voor dit gesprek worden ook de ouders van de deelnemers uitgenodigd. Op deze wijze kan de hoofdtrainer kennis maken en toelichten wat er binnen de interventie zal gaan plaatsvinden. Hiermee wordt ouderbetrokkenheid gestimuleerd en is het contact gelegd. De aanwezigheid van de ouder(s)/verzorger(s) is een pre, maar niet verplicht.

Na de startgesprekken is de selectie definitief en bestelt de hoofdtrainer de kledingpakketten bij de projectorganisatie. Deze worden zo snel mogelijk geleverd en tijdens een training in groepsverband uitgedeeld.

3. Realiseren doelstellingen

Het doel van deze fase is het realiseren van de persoonlijke leerdoelen, in het licht van de subdoelstellingen van de interventie. Dit doen de trainers aan de hand van de werkzame elementen en het toepassen van hun pedagogische kennis en kunde tijdens de trainingen, wedstrijden en overige activiteiten. De training kent een vaste opbouw, zie hiervoor bijlage III. Uit de werkzame elementen zijn de volgende pedagogische componenten afgeleid, die leidend zijn bij de begeleiding van de deelnemers door de hoofdtrainers:

- De trainer maakt duidelijke afspraken met de deelnemers over welk gedrag van deelnemers wordt verwacht en welk gedrag niet getolereerd wordt. Voorbeelden hiervan zijn:
 - Alle deelnemers zijn stil tijdens de uitleg van de trainer;
 - De trainer wordt met u aangesproken;
 - Er wordt niet gescholden op de training;
 - Op de training wordt respectvol met elkaar omgegaan.De trainers spreken deelnemers individueel aan op afwijkend gedrag. Hierbij altijd het afwijkende gedrag spiegelen aan het gewenste/afgesproken gedrag.
- De trainer fungeert als rolmodel en geeft het goede voorbeeld. Dit betekent dat de trainer zich onthoudt van ongewenst gedrag en expliciet bepaalde normen en waarden uitdraagt (zoals respect hebben voor de tegenstander/teamgenoten/spelregels/scheidsrechter en agressie afkeuren).
- De trainer creëert een positief klimaat door de deelnemers op een positieve en respectvolle manier te benaderen, vermijdt dat een deelnemer wordt afgewezen of voor schut wordt gezet en belooft positief gedrag. De trainer treedt direct op wanneer het gedrag van één of meerdere deelnemers een positief en veilig klimaat in de weg staat.
- De trainer creëert een structuur die past bij een sportvereniging door te ondersteunen bij: het op tijd komen, de juiste spullen meenemen, het inplannen van trainingen en andere verplichtingen (zoals huiswerk of klusjes thuis).
- De trainer beoogt een duurzame, positieve relatie te realiseren met de deelnemer. De ervaring leert dat het voor de deelnemers binnen de interventie bovengemiddeld meer tijd kost voordat zij iemand vertrouwen. De trainer is zich hiervan bewust en handelt hiernaar.
- Een aantal keer per jaar (minimaal drie keer) reflecteert de trainer met de deelnemer op het gemaakte gedragscontract en de persoonlijke leerdoelen. Hij spiegelt het gedrag van de deelnemers aan het afgesproken gedrag en bevraagt de deelnemers actief over de oorzaak van (eventuele) afwijkingen. Ook laat hij de deelnemers met verbeterpunten komen, waarop tijdens het volgende

gesprek op wordt teruggekeken. Ook bespreekt de trainer in ieder geval maandelijks de (eventuele knelpunten in de) voortgang van de deelnemer met de docent en eventueel de ouders. De hoofdtrainer maakt hierbij gebruik van zijn registraties uit het monitoringssysteem en registreert ook de uitkomst van dit gesprek.

Fase 4

Integratie en evaluatie (maand 11 en 12)

1. Integratie

Het doel van deze fase is het duurzaam laten integreren van de deelnemers binnen de sportvereniging. Dit gebeurt door deelnemers tegen het einde van het seizoen mee te laten trainen met hun toekomstige teams. Intensieve afstemming tussen projectleider, hoofdtrainer en technische commissie van de vereniging is in deze fase nodig om een duurzame integratie van de deelnemer te garanderen.

De trainer sluit het seizoen af met een persoonlijk gesprek met iedere deelnemer waarin er gereflecteerd wordt op het gedrag en de persoonlijke leerdoelen. Hierbij maakt de hoofdtrainer gebruik van het AJB paspoort en de registraties uit het monitoringssysteem. Tevens be vraagt hij de docent L.O. om input. Gezien de preventieve aard van de interventie en de vrijwillige deelname, vind het eindgesprek plaats in dialoogvorm en wordt er tevens vooruitgeblikt naar de integratie van de deelnemer. De hoofdtrainer geeft adviezen en leerdoelen mee voor het vervolg binnen de vereniging en kan eventueel aanbieden dat hij als klankbord kan blijven fungeren.

2. Evaluatie

Na afloop van het seizoen wordt de uitvoering van de interventie uitvoerig geëvalueerd door de interventie-eigenaar met de sportvereniging. Indien gewenst sluit de onderwijsinstelling aan bij de evaluatie. Het seizoen wordt besproken en men kijkt vooruit naar het nieuwe seizoen. Met trainers wordt de uitvoering van de interventie procesmatig geëvalueerd. De interventie wordt geëvalueerd aan de hand van rapportages die zijn opgesteld op basis van de monitoring gedurende het seizoen (zie hoofdstuk 2). De uitkomsten worden als leidraad gebruikt om eventuele verbeterpunten vast te stellen.

2. Uitvoering

Materialen

De volgende materialen zijn beschikbaar voor de uitvoering, werving en evaluatie van de interventie:

1. Werving

- Website www.alleenjijbepaalt.nl.
- AJB commercials: waarin de boodschap van de interventie gecommuniceerd wordt.
- Factsheets 'Alleen jij bepaalt wie je bent': factsheets voor betrokken partijen zoals scholen, leerkrachten, sportverenigingen en trainers, waarin informatie is opgenomen over het doel, de doelgroep en de werkwijze van AJB. Tevens zijn er factsheets beschikbaar omtrent thema's als sponsoring en maatschappelijke kosten en baten.

2. Uitvoering

- Monitoringsysteem: Op maat ontwikkelde softwaretoepassing waarin de voortgang van de deelnemers wordt vastgelegd door trainers. De verzamelde informatie wordt gebruikt voor sturing en monitoring door trainers en projectleiders. Daarnaast worden periodieke (management)rapportages vervaardigd ter evaluatie van de interventie.
- AJB uitvoeringsprotocol: document voor trainers die dient als leidraad voor de uitvoering.
- Het AJB paspoort (gedragscontract): document waarin praktische informatie over AJB wordt gedeeld met de deelnemer en waarin leerdoelen en afspraken worden genoteerd.

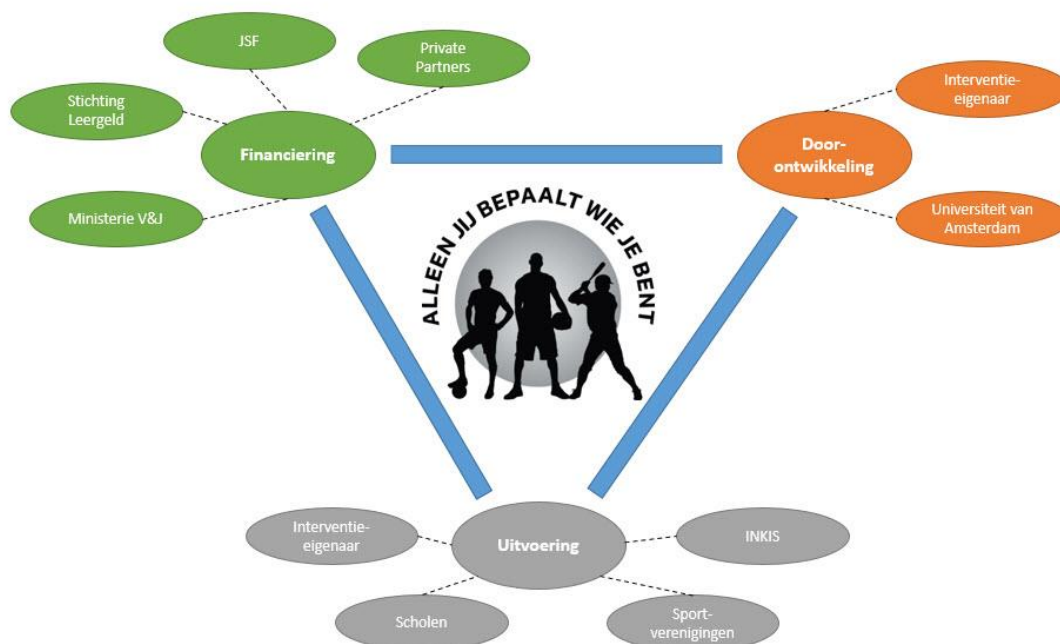
3. Evaluatie

- Doeltreffendheidsrapport 'Alleen jij bepaalt wie je bent' van de Universiteit van Amsterdam.
- Effectonderzoek 'Alleen jij bepaalt wie je bent' van de Universiteit van Amsterdam.
- Handleiding 'Alleen jij bepaalt wie je bent': Handleiding met informatie over de achtergrond, doel en doelgroepen, aanpak, resultaten en kwaliteitsbewaking.

Locatie en type organisatie

De interventie wordt uitgevoerd op sportverenigingen die aangesloten zijn bij de KNVB (voetbal), KNBSB (honkbal) en NBB (basketbal)¹. Deze sportverenigingen zijn in de nabijheid van de school gevestigd, kennen een financieel gezonde huishouding en beschikken over een brede jeugdafdeling. De sportverenigingen zijn er zelf verantwoordelijk voor dat de locaties waar de trainingen worden gegeven, voldoen aan de eisen van de desbetreffende sportbond. Naast de sportvereniging zijn, zoals weergegeven in afbeelding 2, momenteel de volgende organisaties betrokken bij de uitvoering, financiering en doorontwikkeling van AJB.

¹ In het seizoen 2015/2016 hebben 30 verenigingen in 12 gemeenten AJB uitgevoerd.

Afbeelding 2: Netwerk van AJB partners

Uitvoering

- Stichting Laureus Nederland, die in opdracht van de interventie-eigenaar de volledige operationele uitvoering verzorgt.
- Onderwijsinstellingen die praktijkonderwijs of de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg VMBO aanbieden en hiermee de doelgroep beschikbaar stelt
- INKIS ondersteunt stichting Laureus met de geautomatiseerde monitoring van de deelnemers en de deelnemende verenigingen.
- Stichting Jeugd Interventies voert het opleidingsplan uit voor de trainers.

Financiering

- Jeugdsportfonds (JSF) en Stichting Leergeld Nederland, die de kosten voor het lidmaatschap en tenues voor alle deelnemers van de interventie (deels) vergoeden.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, dat t/m 2019 middelen beschikbaar stelt ten behoeve van de interventie.
- Private partners, die de interventie middels sponsoring ondersteunen; ABN-AMRO is t/m 2019 verbonden.

Doorontwikkeling

- Universiteit van Amsterdam, die (samen met de interventie-eigenaar) betrokken is bij de waarborging van de programma-integriteit en de doorontwikkeling van de interventie.
- Interventie-eigenaar (Ministerie van Veiligheid en Justitie), die samen met de UVA acties onderneemt op de doorontwikkeling.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Een AJB trainer moet voldoen aan dit profiel:

- De hoofdtrainer is in staat om als rolmodel te fungeren en heeft aantoonbare affiniteit en / of ervaring met de doelgroep
- De hoofdtrainer is in staat om voor de groep te staan, voorbeeldgedrag te vertonen, te bouwen aan vertrouwen, aan te spreken, te normeren, een klankbordrol te vervullen en de sporttraining te geven;
- De hoofdtrainer is in staat om een positieve relatie met de deelnemers op te bouwen en te onderhouden, met als doel om het gedrag van de deelnemers positief te beïnvloeden;
- De hoofdtrainer is in staat om zelfstandig samen te werken met de onderwijsinstelling, vereniging en de projectorganisatie AJB;
- **Minimaal MBO werk- en denkniveau;**
- **Voldoende beheersing van de Nederlandse taal;**
- **In staat om Verklaring Omtrent Gedrag te overleggen.**

Borging kennis & kunde

Om te zorgen dat hoofdtrainers voldoende toegerust zijn op de complexiteit van de doelgroep, is er een AJB opleidingsplan ontwikkeld. Dit met het doel om de werkzame elementen van AJB op de juiste wijze toe te kunnen passen. Het programma is zowel theoretisch als praktisch ingericht. Een overzicht van de onderdelen is te vinden in bijlage IV. Het opleidingsplan wordt verzorgd door een partnerorganisatie en is gestoeld op de volgende theoretische concepten:

- Het model van de risico- en beschermende factoren.;
- Het ecologische model;
- De ontwikkelingspsychologie;
- Onderdelen uit de systeemtherapie van Minuchin en Haley;
- Elementen uit de groepsdynamica.

De opleiding kent een totale duur van 15 dagdelen en wordt gegeven gedurende de eerste drie maanden van de cyclus (dit valt grotendeels in de voorbereiding van het seizoen). Na het doorlopen van de modules ontvangen de trainers een certificaat. De geldigheid van het certificaat blijft gewaarborgd zolang de hoofdtrainers blijven deelnemen aan intervisie en supervisie (zie paragraaf kwaliteitsbewaking)

Tevens worden de hoofdtrainers in staat gesteld om opleidingen Trainer-Coach (TC2,3,4) te volgen. Dit in samenwerking met de sportbonden (KNVB, NBB, KNBSB).

Kwaliteitsbewaking

De kwaliteitsbewaking van de interventie wordt zowel procesmatig als inhoudelijk uitgevoerd.

1. Procesbewaking

Een projectleider van de uitvoerder begeleidt de deelnemende sportvereniging continu en ondersteunt de trainers bij het uitvoeren van de interventie. De projectleider bezoekt hiervoor ook (on)aangekondigd trainingen en beantwoordt daarbij een aantal vooraf vastgestelde vragen, zoals 'Hoe verloopt het contact met de onderwijsinstelling?', 'Tegen welke zaken lopen we aan (knelpunten/verwonderpunten) bij de uitvoering van

het project?’ en ‘Is het mogelijk een aantal voorbeelden te noemen waarbij in de relatie met de deelnemer een vorm van individuele begeleiding heeft plaatsgevonden?’. Deze waarnemingen (Waarneming Ter Plaats) worden ingevoerd in het online monitoringssysteem.

2. Kwaliteitsbewaking

a. Monitoring

In het kader van de registratie van de voortgang van de deelnemers vullen trainers na iedere training informatie in (via de AJB TrainersApp) over de aanwezigheid van deelnemers, contact met ouders/vertegenwoordigers van school, gedrag van de deelnemers, incidenten, uitval, instroom van deelnemers in reguliere teams van de sportvereniging en eventuele bijzonderheden. Zowel de waarnemingen ter plaatse van de projectleiders als de registratie door de trainers worden in het online monitoringssysteem ingevoerd. Rapportages op basis van deze registraties verschaffen inzicht in de voortgang en effectiviteit van de interventie.

b. Supervisie/intervisie

De vereiste kennis en kunde wordt gewaarborgd doordat de hoofdtrainer jaarlijks deelneemt aan interventie en supervisie sessies. Deze sessies worden begeleid door erkende trainers van Stichting Jeugd Interventies.

De supervisie vindt eenmaal per twee maanden plaats (twee uur) en de interventie drie dagdelen per jaar. De beschrijving van deze onderdelen is terug te vinden in bijlage IV.

Randvoorwaarden

De belangrijkste randvoorwaarden voor de duurzame uitvoering van AJB zijn voldoende financiële dekking, waarborging van de programma-integriteit en kwaliteitsverbetering. Om die reden is er op 10 september 2014 een actieplan ondertekend door diverse bewindspersonen en een aantal maatschappelijke organisaties. Dit actieplan is opgesteld met het doel AJB door te ontwikkelen en toekomstbestendig te maken. Naast dit actieplan is in november 2014 een motie aangenomen in de Tweede Kamer, waarbij de minister van Veiligheid en Justitie onder voorwaarden middelen beschikbaar heeft gesteld voor de uitvoering van AJB voor de komende vier jaar. De voorwaarden zijn aantoonbare positieve effecten op de doelgroep en cofinanciering met private partijen bij de uitvoering van AJB. Middels een brief heeft de minister de Tweede Kamer op 1 maart jl. geïnformeerd over de positieve invulling van deze voorwaarden, waardoor voor de duur van vier jaar (tot en met 2020) middelen beschikbaar zijn gesteld.

Er is op basis van ervaring met de uitvoering van AJB, een aantal contextuele randvoorwaarden opgesteld:

- De beschikbaarheid van de benodigde sportfaciliteiten op de sportvereniging;
- Aansluiting van de activiteiten van de interventie op het schoolrooster van de deelnemers;
- Een duurzame samenwerking tussen school, sportvereniging en interventie uitvoerder.

Implementatie

Voor de implementatie van de interventie is het AJB uitvoeringsprotocol beschikbaar, waarin alle stappen en belangrijke acties zijn beschreven. Daarnaast ondersteunen de projectleiders de verenigingen en de trainers regelmatig gedurende de uitvoering van de interventie. De mate van ondersteuning is afhankelijk van de vraag van de trainers en/of de signalen die voortkomen uit de rapportages in het online monitoringssysteem.

Kosten

De kosten voor de uitvoering van de interventie zijn opgebouwd uit een aantal vaste kostenposten. Deze zijn vastgesteld en voor iedere deelnemer hetzelfde. Er is voor een aantal posten wel een bandbreedte afgesproken, omdat de aard van de sport hierom vraagt (bijvoorbeeld meer kosten voor het materiaal bij honkbal). Hieronder is de gemiddelde kostprijs voor een deelnemer aan de interventie weergegeven;

Kleding	€ 159,-
Contributie	€ 234,-
-/- bijdrage Jeugdsportfonds	€ -158,-
Hoofdtrainer	€ 632,-
Assistent-trainer	€ 100,-
Toernooien	€ 133,-
Monitoring INKIS	€ 80,-
Projectleiders	€ 125,-
Programmateam	€ 235,-
<u>Huisvesting en materiaal</u>	<u>€ 164,-</u>
Totaalkosten per kind	€ 1.704,-

3. Onderbouwing

Probleem

High Impact Crimes zijn delicten met een grote impact op slachtoffers, hun directe sociale en / of professionele omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij (Gemeente Almere, 2014). De integrale aanpak van High Impact Crimes (overvallen, straatroven, woninginbraken en expressief geweld) kent prioriteit in het veiligheidsbeleid binnen het kabinetsakkoord Rutte/Asscher. De oorsprong hiervan is de stijgende trend van deze delicten vanaf de eeuwwisseling tot aan 2009. In het voorjaar van 2009 heeft de minister van Justitie middels een brief aan de Tweede Kamer maatregelen aangekondigd om het tij te keren². Met de inrichting van een taskforce Overvallen onder leiding van burgemeester Aboutaleb werd een integrale aanpak ontwikkeld waarin publiek/private samenwerking en innovatie centraal staan. Binnen deze aanpak wordt ook aandacht besteed aan het tegengaan van het ontwikkelen van delinquent gedrag bij minderjarigen.

Delinquent of crimineel gedrag van jongeren kan worden gedefinieerd als gedrag van personen van 12 – 18 jaar waarmee de wet wordt overtreden en wat volgens wettelijke normen strafbaar is (Wijk, Beke, Versteegh & Solm, 2000). Wanneer het gaat om delinquent gedrag, zijn er in 2014 ruim 9.200 minderjarige strafrechtelijke daders en zijn er 39.840 geregistreerde minderjarige verdachten van misdrijven (CBS, 2014). Van deze laatste groep staan minderjarige verdachten vooral (meer dan 68 procent) geregistreerd voor vermogensdelicten (bijv. fietsen- of winkeldiefstal) en geweldsdelicten. De geografische spreiding van delinquent gedrag van jongeren laat zien dat meer dan 42 procent van de van misdrijf verdachte minderjarigen staat ingeschreven in één van de 25 gemeenten met het hoogste inwonersaantal in Nederland.

Uit onderzoek blijkt dat jeugddelinquentie in verband kan worden gebracht met onwenselijke gevolgen voor de ontwikkeling van jongeren, zoals gezondheidsklachten, schoolverlaten, sociale problemen en werkloosheid (Borduïn, Mann, Cone, Henggeler, Fucci, Blaske, & Williams, 1995; Chung, Mulvey, & Steinberg, 2011; Kirk & Sampson, 2013; Lanctôt, Cernkovich, & Giordano, 2007; Wiesner, Kim, & Capaldi, 2010). Bovendien blijkt dat het plegen van een delict op jonge leeftijd de kans vergroot om een blijvend patroon van het plegen van delicten op te bouwen (Assink, Van der Put, Hoeve, De Vries, Stams & Oort, 2015). Deze bevindingen worden ondersteund door onderzoek naar de ‘Top600’ in Amsterdam (Van der Put et al., 2013). Dit zijn jongeren die in korte periode regelmatig aangehouden worden door de politie in verband met het plegen van High Impact Crimes. High Impact Crimes hebben, naast de hierboven beschreven invloed op de plegers, ook grote impact op de slachtoffers, hun directe sociale en / of professionele omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij (Gemeente Almere, 2014). Deze delicten kosten de samenleving zo’n € 12 miljard op jaarbasis (Groot, De Hoop, Houkes, & Sikkel, 2007).

² Kamerstukken II, 2008/09, 28 684, nr. 210.

Oorzaken

Oorzaken of factoren die bijdragen aan overlastgevend en delinquent gedrag van jongeren kunnen grofweg worden ingedeeld in factoren gerelateerd aan het sociale domein en factoren gerelateerd aan het individuele domein (Van der Put, Stams, Hoeve, Dekovic, Spanjaard, Van der Laan, Barnoski, 2011).

Sociale domein

- *School*; gedragsproblemen zoals vechten met of bedreigen van klasgenoten en/of docenten, liegen, valsspelen, diefstal, vandalisme, spijbelen, ondermaatse prestaties, en/of schorsingen.
- *Relaties*; bijvoorbeeld negatieve relaties met volwassenen (anders dan ouders), geen onderdeel van een pro sociaal netwerk en/of asociale of delinquente vrienden.
- *Familie/gezin*; laag gezinsinkomen, problemen van ouders en/of verzorgers (zoals alcohol- en drugsproblematiek en/of werkloosheid), slechte relatie met ouders, conflicten in de familie (bijvoorbeeld huiselijk geweld), slechte ouderlijke supervisie, slechte, ouderlijke autoriteit en controle, slechte beloningen en straffen, geen ondersteunend familienetwerk.
- *Vrijtijdsbesteding*; bijvoorbeeld geen dagbesteding, niet betrokken of geïnteresseerd in gestructureerde recreatieve activiteiten (zoals clubs, verenigingen, etc.) en/of niet betrokken of geïnteresseerd in niet-gestructureerde activiteiten (bijvoorbeeld geen hobby's).
- *Alcohol- en drugsgebruik*; het gebruik van alcohol en/of drugs.

Individuele domein

- *Attitude*; bijvoorbeeld weinig of geen ambitie, impulsiviteit, geen controle over antisociaal gedrag, geen empathie, geen respect voor andermans eigendommen, geen respect voor gezag, geen respect voor regels en/of neemt geen verantwoording voor gedrag.
- *Vaardigheden*; bijvoorbeeld gebrekkig vermogen om de consequenties van gedrag te overzien, slecht in het stellen van doelen, slecht probleemoplossend vermogen of moeite met omgaan met moeilijke situaties.
- *Agressie*; bijvoorbeeld laag tolerantieniveau, vijandig naar andermans gedrag of bedoelingen, gelooft dat agressie een juiste manier is om conflicten op te lossen en/of gewelddadig gedrag.

Aan te pakken factoren

AJB beoogt zowel factoren in het sociale domein als factoren in het individuele domein aan te pakken:

Sociale domein

- *School*: Trainers en school hebben regelmatig contact over de vorderingen van de deelnemers op school. Als de school aangeeft dat de schoolprestaties en de inzet op school achterblijven, dan gaat de trainer daarover met de deelnemer in gesprek (subdoelstelling 4).
- *Relaties*: Binnen AJB wordt er gewerkt aan het ontwikkelen van een positieve relatie met de coach en met het team. Ook komen deelnemers in contact met het verenigingsleven en komen zo op een positieve manier in aanraking met anderen waardoor een pro sociaal netwerk ontstaat en deelnemers weerbaarder gemaakt worden voor de invloed van antisociale jongeren (subdoelstellingen 2, 7 en 8).
- *Vrijtijdsbesteding*: Naast de trainingen en de wedstrijden die op structurele basis worden georganiseerd, worden deelnemers gemotiveerd om deel te nemen aan andere activiteiten op de

vereniging, bijvoorbeeld het helpen met klusjes of het kijken naar wedstrijden van het eerste team. Op de vereniging is altijd wel wat te beleven. Op deze manier worden deelnemers gemotiveerd om hun vrije tijd constructief door te brengen (subdoelstelling 6).

Individuele domein

- *Attitude:* Het spelelement van de sport kent duidelijke regels waaraan de deelnemers zich moeten houden. Ook is het van belang om je te kunnen neerleggen bij de beslissing van de scheidsrechter en de trainer. Op deze manier leren deelnemers omgaan met gezag en regels. Trainers spreken deelnemers aan op hun gedrag wanneer er sprake is van gedragsproblematiek (subdoelstellingen 1, 5, 9).
- *Vaardigheden:* Binnen de sportcontext bewaakt de trainer het klimaat waarin deelnemers sporten en zorgt voor de persoonlijke begeleiding van deelnemers in het aangeven van de eigen grenzen (subdoelstelling 8).
- *Agressie:* deelnemers worden aangesproken op agressief gedrag wanneer ze tijdens het sporten een grens overschrijden (gerelateerd aan subdoelstelling 3).

Verantwoording

Sport als middel

De legitimiteit van sport als preventief middel om de ontwikkeling van delinquent gedrag te voorkomen en / of tegen te gaan, is te staven op verschillende onderzoeken en referenties uit het werkveld. Een meta-analytische overzichtsstudie van Spruit, Assink, Van der Put, Van Vugt, & Stams (2016) laat zien dat sportinterventies significante effecten hebben op externaliserende problematiek (zoals gedragsproblemen en agressie), internaliserende problematiek (zoals angst en depressie), zelfvertrouwen en schoolprestaties. Verder wijzen diverse buitenlandse studies uit dat sportprogramma's met een sociale insteek lokale criminaliteit en overlast kunnen reduceren. De verschillende metingen die met betrekking tot dit onderwerp zijn gedaan, laten behoorlijk overtuigende cijfers zien. Vaak is zelfs een significante afname (van tientallen procenten) van jeugdcriminaliteit zichtbaar op plaatsen waar intensieve sportprogramma's werden aangeboden (zie Hawkins, 1998; Nichols & Taylor, 1996; Mason & Wilson, 1988; Winther & Currie, 1987).

Het reduceren van delinquentie door sportparticipatie kan worden onderbouwd met diverse criminologische theorieën. Hirschi's (1969) theorie over sociale binding stelt dat sociale binding voorkomt dat individuen betrokken raken bij delinquent gedrag, omdat dergelijk gedrag de waardevolle relaties met anderen op het spel kan zetten. Academics beweren dat sportparticipatie een positieve invloed heeft op de vier kernelementen van Hirschi's theorie; commitment, betrokkenheid, hechting en overtuiging (Agnew & Petersen, 1989; Hass, 2001). Zo zorgt sport voor hechting doordat jongeren onderdeel van een team worden. Ook grijpt sport in op het element overtuiging door het aanleren van normen, waarden en regels die in sport gebruikelijk zijn. Betrokkenheid wordt bevorderd door sport en zorgt ervoor dat jongeren minder delinquent gedrag vertonen doordat zij daar simpelweg geen tijd voor hebben. De theorie van de verveling (Schafer, 1969) sluit hierop aan en stelt dat verveling een oorzaak kan zijn voor jeugddelinquentie en dat sporters te druk zijn om verveeld te raken en daardoor geen delicten plegen.

Naast het voorgaande kan sport bijdragen aan de ontwikkeling van positieve kenmerken en vaardigheden (Sage, 1990; Segrave, 1983). Volgens Arnold (1994) hanteren sporters spelregels en welzijn van anderen in het spel als referentiekader in het maken van keuzes. Ook leert sport jeugdigen om te gaan met tegenslagen, stimuleert het vasthoudendheid en zelfcontrole en bevordert het samenwerking met leeftijdsgenoten (Kreager, 2007; Shields & Bredemeier, 1995). Uit onderzoek blijkt ook dat sporters beter in staat zijn emoties te reguleren vergeleken met niet-sporters (Larson et al, 2006; Shields & Bredemeier, 1995). Daarnaast wordt breed aangenomen dat sportparticipatie leidt tot meer zelfvertrouwen en eigenwaarde (Adachi and Willoughby, 2014; Findlay and Bowker 2009) en toegenomen veerkracht richting negatieve leeftijdsgenoten (Wild et al. 2004). Voorgaande leidt ertoe dat academici beweren dat sport delinquentie kan reduceren (Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt & Caspi, 2005).

Aan de andere kant blijkt er uit de literatuur dat deelname aan een sportactiviteit an sich niet tot een afname leidt van delinquent gedrag (Spruit, Van Vugt, Van der Put, Van der Stouwe, & Stams, 2016). Het is belangrijk dat er sprake is van een positieve sportomgeving met pedagogisch sterke coaches om gedrag, vaardigheden en attitudes positief te kunnen beïnvloeden (Rutten, Stams, Biesta, Schuengel, Dirks & Hoeksma, 2007; Perkins & Noam, 2007). Daarom selecteert AJB de verenigingen en de trainers zorgvuldig. Op de vereniging moet worden uitgedragen dat sport niet alleen draait om winnen, maar ook om samenwerking en de ontwikkeling van spelers. In bijlage IV is het scholingsplan (met een onderbouwing van de aanpak van de cursussen) voor de trainers opgenomen. Door het uitgebreide scholingsaanbod en de begeleiding die de trainers krijgen tijdens de uitvoering van de interventie, wordt een positief pedagogisch klimaat gegarandeerd, waardoor de deelnemers zich kunnen ontwikkelen. Naast het positieve pedagogische klimaat waardoor de leermogelijkheden van de sportcontext optimaal worden benut, bestaat AJB uit een aantal werkzame elementen die het aannemelijk maken dat AJB in staat is om delinquent gedrag te voorkomen.

Positieve rolmodellen staan centraal

Van der Put et al. (2013) raadden aan om in preventieve interventies tegen jeugdcriminaliteit gebruik te maken van rolmodellen. Binnen de interventie wordt gewerkt met ambassadeurs en trainers die deelnemers stimuleren en enthousiasmeren om te gaan sporten. De trainers binnen AJB fungeren als belangrijkste rolmodel voor de doelgroep, met name gezien de frequentie van contact tussen trainers en de doelgroep. De trainers zijn afkomstig uit dezelfde wijken als de doelgroep, spreken daardoor ‘dezelfde taal’, waardoor de doelgroep zich met de trainers kan identificeren. Daarnaast spelen de trainers vaak zelf in één van de selectieteams van de vereniging waardoor de doelgroep zich ook op sportief vlak aan de trainers kan optrekken. Bovenal zijn de trainers zich bewust van het feit dat AJB geen sportinterventie is, maar zich ten doel stelt om de doelgroep een positieve en gestructureerde vrijetijdsbesteding te bieden. Vanuit de positieve relatie die ontstaat tussen de trainer en de deelnemers, alsmede het feit dat deelnemers tegen de trainer als rolmodel opkijken, kunnen trainers gedrag beïnvloeden. Op deze manier wordt er gewerkt aan de afname van gedragsproblemen, een verbetering van de omgang met gezag, een afname van negatieve invloeden van antisociale jongeren en het verbeteren van waarden en normen.

Gedragscontract

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat preventieve interventies het gebruik van gedragscontracten moeten inzetten (Van der Put et al., 2013). Trainers maken aan het begin van het seizoen afspraken met de doelgroep omtrent gewenst en ongewenst gedrag binnen en buiten de sportvereniging. Deze regels maken duidelijk wat er van de doelgroep wordt verwacht en welk gedrag gewenst is. Dit biedt de doelgroep een kader voor geaccepteerd, pro sociaal en afwijkend gedrag. Positieve en negatieve gedragingen van de doelgroep worden tijdens trainingen en andere activiteiten gespiegeld aan dit kader. Daarnaast worden er per deelnemer afspraken gemaakt over de doelstellingen en leerdoelen. Op deze wijze is er ook aandacht voor persoonlijke doelstellingen en wordt dit op positieve wijze benoemd, bijgebracht en periodiek besproken (binnen het AJB paspoort).

Vrijtijdsbesteding in groepsverband

Er is bewust gekozen om met populaire teamsporten te werken zoals honkbal, basketbal, (zaal)voetbal. De reden hiervoor is dat teamsport de doelgroep leert samen te werken, verantwoording te dragen voor zichzelf en anderen, autoriteit en regels te accepteren en onderdeel te zijn van een team. Diverse bronnen beargumenteren dat sportdeelname zorgt voor een toename van positieve vaardigheden, zoals doorzettingsvermogen en het controleren van emoties, en normen en waarden (bijv. Rees, Howell, & Miracle, 1990; Sage, 1990; Segrave, 1983, Kreager 2007; Larson, Hansen, & Moneta, 2006; Shields & Bredemeier 1995). Voorgaande is van belang voor het vergroten van een positief sociaal netwerk en het verbeteren van sociale vaardigheden. Dit zijn belangrijke 'beschermende', dynamische factoren die de ontwikkeling van delinquent gedrag tegengaan (Van Der Put et al., 2013). Naast het ontwikkelen van het sociaal netwerk en sociale vaardigheden, krijgt de doelgroep door teamsport een structuur aangereikt in hun dagelijks leven. Door tijd op het sportveld door te brengen hangt de doelgroep minder vaak op pleintjes rond, waar ze sneller zouden worden blootgesteld aan negatieve invloeden.

Individuele begeleiding van de doelgroep

De trainers bieden de doelgroep individuele begeleiding. Trainers tonen interesse in de deelnemers en voeren individuele voortgangsgesprekken met de deelnemers waarin bijvoorbeeld het gedragscontract wordt vertaald naar de individuele context. Hierbij worden zaken besproken zoals de prestaties op school, gedragsproblemen en agressie. Tevens voert de trainer na iedere training met in ieder geval één van de deelnemers een kort gesprek over de training. De sensitiviteit en persoonlijke aandacht van de trainer voor de deelnemer leidt tot positieve leeransen en sterkere banden met de maatschappij (Haudenhuyse, Theeboom, & Coalter, 2012; Super, Verkooijen, & Koelen, 2016; Vierimaa, Erickson, Côté, & Gilbert, 2012). Dit vertaalt zich in een hogere motivatie van de deelnemer, bijvoorbeeld om beter zijn best te doen op school, waardoor de inzet en de prestaties verbeteren. Concreet wordt dit vooraf besproken, vastgelegd en gemonitord in het AJB paspoort.

Lage intensiteit van interventie

Tot slot adviseren onderzoekers om voor een relatief lage intensiteit te kiezen, hierbij rekening houdend met het risico-, behoefte- en responsiviteitsbeginsel van de doelgroep (Van der Put et al., 2012). De doelgroep sport daarom maximaal 8 uur per week, zoveel mogelijk aansluitend op het dagelijkse schoolleven. Daarnaast is deelname aan AJB vrijwillig en wordt het de doelgroep niet opgelegd als maatregel of straf. Hierdoor wordt voorkomen dat de deelnemers door de preventieve interventie gestigmatiseerd worden en zich juist antisociaal gaan gedragen.

4. Onderzoek

4.1 Onderzoek naar de uitvoering

A)

Titel: Doeltreffendheidsrapport “Alleen jij bepaalt wie je bent”.

Auteurs: Anouk Spruit, Claudia van der Put, Eveline van Vugt, Geert-Jan Stams en Aitor Bloch.

Organisatie: Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek.

Jaar van uitgave: 2015

B)

Het doeltreffendheidsonderzoek AJB betreft een procesevaluatie van de uitvoering van de interventie. In deze evaluatie staan de volgende vragen centraal:

- Wordt de juiste doelgroep bereikt?
- Wordt de interventie uitgevoerd zoals bedoeld?
- Hoe is de tevredenheid over AJB onder deelnemers en trainers?
- Laten de deelnemers de verwachte ontwikkelingen op de interventiedoelen zien?
- Wat is er bekend in de internationale literatuur over de relatie tussen sport en delinquent gedrag?

Met het doel bovenstaande vragen te beantwoorden zijn schriftelijke vragenlijsten³ (begin- en eindmeting) afgenomen bij de deelnemers (n=158, begin- en eindmeting), hun docenten (n=158, begin- en eindmeting), en de trainers (n=23, eindmeting), is informatie opgevraagd over de uitvoering van AJB bij de interventie-eigenaar en is een literatuuronderzoek uitgevoerd door middel van multilevel meta-analyse.

C)

Over de volgende onderwerpen en resultaten wordt in het doeltreffendheidsrapport gerapporteerd:

- Bereik van de doelgroep

Er kan worden geconcludeerd dat AJB de juiste doelgroep bereikt. De meeste jongeren voldoen aan de doelgroepkenmerken van AJB en hebben nog geen afwijkend delinquent gedrag ontwikkeld. Er zijn wel aanwijzingen dat de deelnemers een verhoogd risico hebben op het ontwikkelen van delinquent gedrag, gezien de verhoogde aanwezigheid van psychosociale risicofactoren. Aangezien AJB een preventieve interventie is, lijken de deelnemers van AJB dan ook de geschikte doelgroep te zijn.

- Programma-integriteit

AJB wordt nog niet volledig en consistent uitgevoerd zoals beoogd. Zo is het aantal uur dat de deelnemers op de vereniging doorbrengen minder dan de beoogde zes tot acht uur (gemiddeld 3 uur), maar de frequentie van de aanwezigheid is wel conform beschrijving, namelijk 2 tot 3 keer per week. Opvallend is wel dat jongeren

³ De schalen die toegepast zijn in de vragenlijsten zijn: SDQ-schaal gedragsproblemen, SDQ Schaal Prosociaal Gedrag, de TVA Schaal aanvaarden van gedrag, de TVA Schaal Activiteiten, de TVA Schaal Eigen Grenzen, de schaal TVA Groepsdruk, de schaal BDHI Directe agressie, de schaal TVA Werkhouding op school, de schaal Delinquent gedrag van vrienden, de schaal Wetsgetrouwheid, de BDHI schaal Directe Agressie, de schaal zelf gerapporteerde Zelfdelinquentie en drie schalen van Rutten (2007) over betrokkenheid bij de vereniging, Morele klimaat op de vereniging en Relatie met je coach.

aangeven gemiddeld 1 tot 20 uur aanwezig te zijn. Trainers verschillen onderling in de wijze waarop ze de omgang en begeleiding van deelnemers invullen, zoals de mate van individuele begeleiding (60% van de jongeren krijgt dit), het motiveren van jongeren en het omgaan met zorgsignalen. 92% van de trainers geeft aan afspraken te maken met de deelnemers over gedrag en houding.

- Tevredenheid deelnemers en trainers

Zowel deelnemers als trainers zijn over het algemeen erg tevreden over AJB. Het gemiddelde rapportcijfer dat 143 deelnemers geven aan AJB is 8,8 op een schaal van 1 tot 10. Een voorbeeld van een verbeterpunt van AJB volgens deelnemers: het organiseren van meer wedstrijden of toernooien. Onder 22 trainers was het gemiddelde rapportcijfer voor AJB 8,4 op een schaal van 1 tot 10. De belangrijkste succesfactoren van AJB volgens de trainers: sport als middel voor de positieve ontwikkeling van deelnemers en de verbetering van het gedrag van de deelnemers.

- Ontwikkeling deelnemers op interventiedoelen

Op de meeste uitkomstmaten is er een verwachte significante ontwikkeling te zien na één seizoen AJB; er is bij deelnemers sprake van meer pro sociaal gedrag, minder gedragsproblemen, betere omgang met autoriteit, verbeteringen in het schooldomein, minder delinquente vrienden en betere normen en waarden. Het risico op delinquent gedrag is na één seizoen AJB significant verkleind. Wat betreft adequate vrijetijdsbesteding en de mate van agressie is er geen verandering gevonden na één seizoen. Een goede relatie met de trainer en een positief socio-moreel klimaat op de vereniging blijken een gunstige invloed te hebben op de mate van verandering in de ervaren groepsdruk en het delinquent gedrag van vrienden. De mate van individuele begeleiding en het aantal uur waarin een deelnemer op de vereniging is, heeft invloed op de mate waarin er een positieve verbetering is op pro sociaal gedrag, gedragsproblemen, delinquente vrienden en het omgaan met regels.

- Relatie tussen sport en delinquent gedrag in de internationale literatuur

Uit de meta-analyse van 51 studies blijkt dat er over het algemeen geen verband is tussen sportdeelname en jeugddelinquentie ($r = .014$). Uit de moderatoranalyse blijkt echter dat sport binnen de pedagogische (school)context samenhangt met minder delinquent gedrag. Ook blijken sporters minder kleine criminaliteit te plegen dan niet-sporters.

A)

Titel: Onderzoek naar de effectiviteit en programma-integriteit van “Alleen jij bepaalt wie je bent”

Auteurs: Jeanne Gubbels, Claudia van der Put, Geert Jan Stams.

Organisatie: Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek.

Jaar van uitgave: 2018

B) (onderstaande beschrijving richt zich op het onderdeel programma-integriteit. Onderdeel effectiviteit volgt op pagina 32)

Deze evaluatie heeft als doel om te onderzoeken of AJB wordt uitgevoerd zoals beschreven in de interventiebeschrijving. Deze evaluatie is een vervolgonderzoek naar een eerder onderzoek over de programma-integriteit uit 2015. Doel van deze evaluatie is om na te gaan of er verbeteringen zijn waar te nemen in de uitvoering over de afgelopen jaren. In deze evaluatie staan de volgende vragen centraal:

- In hoeverre wordt “Alleen jij bepaalt wie je bent” uitgevoerd zoals beschreven in de uitgebreide interventiebeschrijving (Hartog et al., 2017) door:
 - a) De trainers;
 - b) Medewerkers van sportverenigingen die betrokken zijn bij AJB;
 - c) Medewerkers van scholen die betrokken zijn bij AJB.

Hoe is de tevredenheid over AJB en wat zijn de positieve en verbeterpunten volgens

- a) De trainers;
- b) Medewerkers van sportverenigingen die betrokken zijn bij AJB;
- c) Medewerkers van scholen die betrokken zijn bij AJB.?

Bovenstaande onderzoeksvragen zijn beantwoord door middel van schriftelijke vragenlijsten afgenomen bij docenten (n=12), hoofdtrainers (n=12), assistent-trainers (n=14) en medewerkers/vrijwilligers van deelnemende sportverenigingen (n=16). De vragenlijsten bevatten de volgende constructen; demografische kenmerken en achtergrondinformatie, uitvoering van AJB en tevredenheid over AJB.

C)

De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn hieronder opgesomd:

- Programma integriteit; uitvoering conform werkzame elementen

Uit de evaluatie blijkt AJB grotendeels conform interventiebeschrijving (Hartog et al., 2017) wordt uitgevoerd en dit ook verbeterd is ten aanzien van de vorige meting uit 2015.

De intensiteit en frequentie van deelname is verbeterd. Trainers geven aan dat deelnemers gemiddeld 4 uur per week aanwezig zijn op de vereniging om te trainen. Daarnaast zijn de deelnemers voor wedstrijden en toernooi gemiddeld 2 uur per week mee bezig. Ook geeft 44% van de trainers aan dat deelnemers ook nog andere verantwoordelijkheden hebben op de vereniging denk hierbij aan jeugdscheidsrechter of kantinehulp. Hiermee zijn de deelnemers gemiddeld een half uur per week mee bezig. Dit brengt de gemiddelde intensiteit van AJB op 6.5 uur.

Een belangrijk element van AJB is het maken van afspraken over gewenst en ongewenst gedrag. Van de hoofdtrainers geeft 96% aan dit uit te voeren. Trainers geven aan dit zowel individueel per deelnemer te doen als in groepsverband. Bij ongewenst gedrag geven de trainers in overgrote mate aan hier individuele gesprekken over te hebben. De afspraken die worden gemaakt, worden beperkt vastgelegd. Er is één trainer die aangeeft dit in een gedragscontract te doen. Het AJB paspoort wordt door het merendeel van de hoofdtrainers gebruikt, 65%

zegt dit te doen. Reflectie op het gedrag van deelnemers wordt ook door het merendeel van de trainers uitgevoerd, 81% van de hoofdtrainers doet dit. De frequentie hiervan verschilt wel per trainer, met maximaal 1 keer per week.

81% van de hoofdtrainers geeft aan individuele begeleiding toe te passen. Tijdens de individuele contacten richten de trainers zich op de leerdoelen van de jongeren, de regels binnen het team, het gedrag van de jongere, het aan het licht brengen van problemen en de voortgang in de sport. Van de assistent-trainers is dit percentage lager, namelijk 57%. Dit is verklaarbaar, aangezien dit niet de primaire taak is van de assistent-trainer. Binnen de individuele begeleiding, geeft 58% van de hoofdtrainers aan persoonlijke leerdoelen op te stellen.

Verder blijkt dat de meeste trainers over de volgende pedagogische kwaliteiten beschikken die leidend zijn bij de begeleiding van de deelnemers. 73% van de trainers aan ervaring te hebben met het werken met deze doelgroep. 92% van de trainers zien zichzelf als positief rolmodel voor de doelgroep en 96% van de trainers geeft aan bij te dragen aan het realiseren van een positief klimaat binnen de vereniging en de interventie.

In de interventiebeschrijving is opgenomen dat hoofdtrainers een functieprofiel moeten hebben waarbij minimaal sprake moet zijn van een mbo werk- en denkniveau en affiniteit en/of ervaring met de doelgroep. Uit het onderzoek blijkt dat de hoofdtrainers voldoen aan de opleidingseis en dat de trainers over het algemeen ervaring hebben met de doelgroep, zowel in het geven van sporttrainingen als in andere functies..

Er is aan de trainers gevraagd wat zij denken dat de doelen van AJB zijn en of deze bereikt worden. Over het algemeen worden doelen genoemd als het aanbrenge van structuur in het leven van de jongeren, het bieden van een kans op een betere toekomst, het voorkomen van delinquent gedrag, het positief beïnvloeden van het gedrag van de jongeren, het zorgen voor een positieve participatie in de maatschappij en het enthousiast maken voor sport. De meeste trainers vinden dat deze doelen ook behaald worden omdat zij verandering zien in het gedrag van de jongeren.

- Tevreden AJB bij trainers, medewerkers sportverenigingen en scholen

De trainers zijn over het algemeen erg tevreden en enthousiast over AJB. Zij vinden meestal dat de doelen en de doelgroep van AJB voldoende worden bereikt en zijn ook voldoende op de hoogte wat deze doelen en doelgroep inhouden. Verder vinden zij AJB over het algemeen laagdrempelig. Bij de verbeterpunten wordt genoemd dat de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen van AJB en het monitoren van de deelnemers tekort schiet. Ook de medewerkers van de verenigingen en scholen zijn erg tevreden over AJB en ook zij vinden dat de doelen en de doelgroep van AJB voldoende worden bereikt. De medewerkers van de sportverenigingen zijn over het algemeen tevreden over het contact met de overige partijen die betrokken zijn bij AJB. Dit geldt meestal ook voor de medewerkers van de scholen, alleen zouden zij graag zien dat zij meer ondersteuning krijgen en er meer met hen wordt afgestemd. De medewerkers van de sportverenigingen vinden het verder lastig om goede assistent-trainers te vinden tegen een lage vergoeding.

4.2 Onderzoek naar de behaalde effecten

A)

Titel: Effectonderzoek “Alleen jij bepaalt wie je bent”.

Auteurs: Anouk Spruit, Claudia van der Put, Eveline van Vugt, Rebecca Knooihuizen en Geert-Jan Stams.

Organisatie: Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek.

Jaar van uitgave: 2016

B)

Het effectonderzoek AJB betreft een quasi-experimenteel onderzoek bestaande uit een begin-, een tussen- en een eindmeting. Er zijn gegevens verzameld van 141 deelnemers (over alle metingen) van de AJB interventie (interventiegroep), gedurende de twee seizoenen (2013/2014 en 2014/2015). De ontwikkeling die de deelnemers hebben doorgemaakt tijdens deze twee seizoenen is onderzocht en afgezet tegen de ontwikkeling van een controlegroep (N=110). De jongeren (interventiegroep en controlegroep) hebben zelf vragenlijsten ingevuld. Daarnaast hebben ook docenten vragenlijsten over de jongeren ingevuld. De vragenlijsten zijn opgebouwd uit wetenschappelijk gevalideerde schalen⁴. In het onderzoek stonden de volgende vragen centraal:

1. In hoeverre heeft AJB effect op de risicofactoren (tevens subdoelen AJB) van delinquent gedrag?

- a. Welke ontwikkeling heeft de interventiegroep doorgemaakt op de risico- en beschermende factoren voor delinquentie gedurende de interventie?
- b. In hoeverre verschilt de ontwikkeling van de interventiegroep van de controlegroep op de risico- en beschermende factoren voor delinquentie?

2. Wat is bekend in de internationale literatuur over het effect van gedragsinterventies met sport als middel?

C)

Wanneer de start- en eindmeting in het onderzoek met elkaar worden vergeleken, kunnen de volgende significante positieve ontwikkelingen ten aanzien van psychosociale kenmerken gerelateerd aan delinquentie bij de deelnemers worden vastgesteld (de resultaten gemarkeerd met een * zijn toe te schrijven aan de AJB interventie):

- Afname van gedragsproblemen ($d = 0.207$)*
- Toename pro sociaal gedrag ($d = 0.128$)*⁵
- Verbeterde werkhouding op school ($d = 0.221$)
- Verbeterde omgang met autoriteit ($d = 0.224$)*⁶

⁴ De schalen die toegepast zijn in de vragenlijsten zijn: SDQ-schaal gedragsproblemen, SDQ Schaal Pro sociaal Gedrag, de TVA Schaal Aanvaarden van gedrag, de TVA Schaal Activiteiten, de TVA Schaal Eigen Grenzen, de schaal TVA Groepsdruk, de schaal BDHI Directe agressie, de schaal TVA Werkhouding op school, de schaal Delinquent gedrag van vrienden, de schaal Wetsgetrouwheid, de BDHI schaal Directe Agressie, de schaal zelf gerapporteerde Zelfdelinquentie en drie schalen van Rutten (2007) over betrokkenheid bij de vereniging, Morele klimaat op de vereniging en Relatie met je coach.

⁵ Op basis van de zelfrapportage van de jongeren kan de toename in pro sociaal gedrag aan de AJB interventie toegekend worden. De leerkrachten rapporteren geen verschil tussen de controle- en interventiegroep.

⁶ Op basis van de zelfrapportage van de jongeren kan de verbetering in het omgaan met autoriteit aan de AJB interventie toegekend worden. De leerkrachten rapporteren geen verschil tussen de controle- en interventiegroep.

- Verbeterde vrijetijdsbesteding ($d = 0.283$)*
- Afname van delinquente vrienden ($d = 0.200$)*
- Minder beïnvloedbaar ($d = 0.356$)
- Betere normen en waarden

Uit de meta-analyse van de internationale literatuur naar het effect van gedragsinterventies met sport als middel op delinquentie blijkt dat er over het algemeen positieve effecten zijn van gedragsinterventies met sport als middel op externaliserend gedrag, zelfvertrouwen en schoolprestaties. Dit betekent dat uit internationaal onderzoek blijkt dat dergelijke gedragsinterventies gemiddeld genomen effectief zijn in het reduceren van externaliserend gedrag en het verbeteren van zelfvertrouwen en schoolprestaties, wat kan worden gezien als een validatie en ondersteuning van de gevonden positieve effecten van AJB.

Het onderzoek toont aan dat de interventie effectief is in het verminderen van een aantal risicofactoren en het versterken van een aantal beschermende factoren voor delinquentie. Na afloop van de interventie rapporteren deelnemers en/of hun leerkrachten minder gedragsproblemen, meer pro sociaal gedrag, een betere werkhouding op school, een betere omgang met autoriteit, een betere vrijetijdsbesteding, minder delinquente vrienden, zijn de deelnemers minder beïnvloedbaar en zijn er aanwijzingen dat er sprake is van betere normen en waarden ten opzichte van de startmeting. Daarmee vormt het onderzoek een eerste indicatie dat de interventie op langere termijn ook effectief kan zijn in het voorkomen van delinquent gedrag. De onderzoekers voegen hieraan toe dat de gevonden effecten van de interventie veelbelovend zijn, zeker wanneer de resultaten worden afgezet tegen de effectiviteit van andere preventieve interventies in Nederland. Daarnaast is het onderzoek ten tijde van de pilotfase van de interventie geëvalueerd, waardoor de gevonden effecten mogelijk een onderschatting zijn van de potentiële effecten van de interventie wanneer alle recente verbeteringen, zoals de cursussen voor trainers en het monitoren van de uitvoering van de interventie (zie hoofdstuk 2), zijn geïmplementeerd. Dit blijkt tevens uit de uitkomsten over de programma-integriteit waaruit blijkt dat AJB nog niet volledig wordt uitgevoerd als beschreven staat in de interventiebeschrijving.

A)

Titel: Onderzoek naar de effectiviteit en programma-integriteit van “Alleen jij bepaalt wie je bent”

Auteurs: Jeanne Gubbels, Claudia van der Put, Geert Jan Stams.

Organisatie: Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek.

Jaar van uitgave: 2018

B)

In dit effectonderzoek is de ontwikkeling van delinquent gedrag van jongeren uit de doelgroep (zowel deelnemers als jongeren uit de controlegroep) vergeleken en onderzocht. De volgende onderzoeksvraag staat centraal:

Wat is het effect van “Alleen jij bepaalt wie je bent” op het voorkomen van delinquent gedrag?

Voor de onderzoekspopulatie (quasi-experimenteel) uit 2014 (Spruit et al., 2016) is bekeken wat de ontwikkeling is van het aantal politieregistraties en veroordelingen van strafbare feiten. In het onderzoek is gebruikt gemaakt van politiedata en justitiële documentatie. Hiervoor zijn drie meetmomenten toegepast namelijk 2 jaar vóór, 16 maanden ná en 3 jaar ná de startmeting in 2014 (T0).

C)

Er is een significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op het percentage jongeren dat geregistreerd was als een verdachte 16 maanden na start van AJB in 2014. De interventiegroep had significant minder kans om geregistreerd te worden als verdachte vergeleken met de controlegroep (OR = 0.542; $d = -0.34$). De jongeren in de controlegroep hadden 1.84 keer meer kans om geregistreerd te worden als verdachte dan de jongeren in de interventiegroep.

Er is een significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op het gemiddelde aantal veroordelingen in de periode 16 maanden na start van AJB in 2014. De interventiegroep had gemiddeld minder veroordelingen vergeleken met de controlegroep (OR = 0.335; $d = -0.60$). De jongeren in de controlegroep hadden 2.9 keer meer veroordelingen dan de jongeren in de interventiegroep.

Uit de resultaten van het huidige effectonderzoek kan worden geconcludeerd dat de deelname aan AJB op korte termijn zorgt dat delinquent gedrag wordt voorkomen en/of verminderd. De deelnemers van AJB werden na deelname minder geregistreerd als verdachte door de politie en werden gemiddeld voor minder strafbare feiten veroordeeld dan de controlegroep, wanneer er werd gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de verschillen in leeftijd. Dit significante effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag is echter alleen op een korte termijn te zien (gedurende 16 maanden na de start van AJB in 2014). Op een langere termijn (gedurende 3 jaar na de start van AJB) is er geen significant effect van AJB gevonden op registratie als verdachte of veroordeling. De gevonden effecten van AJB ($d = 0.34$ voor politieregistraties en $d = 0.60$ voor aantallen veroordelingen) liggen aanzienlijk hoger dan het effect dat gemiddeld wordt gevonden voor preventieve interventies ter voorkoming van delinquent gedrag ($d = 0.24$; De Vries, Assink, Stams, & Asscher, 2015).

5. Samenvatting Werkzame elementen

Inhoudelijke elementen

- Positieve rolmodellen staan centraal
- Gedragscontract aanwezig; er worden duidelijke afspraken gemaakt rondom gedrag
- Vrijtijdsbesteding in groepsverband staat centraal
- Individuele begeleiding van de doelgroep naast het werken in groepsverband
- Lage intensiteit van de interventie (gemiddeld 6 - 8 uur per week).

De inhoudelijke werkzame elementen van de AJB interventie zijn gebaseerd op het onderzoek van Van der Put et al. (2013) waarin werkzame elementen van effectieve secundair preventieve interventies worden beschreven. Dit zijn interventies gericht op het voorkomen van de ontwikkeling van persistent delinquent gedrag, bij een doelgroep die risico- of licht delinquent gedrag vertoont.

Praktische elementen

- Het uitvoeren van de interventie op een sportvereniging in de buurt van de school van de deelnemers (korte reisafstand).
- Het opleiden van trainers.
- Het monitoren van de voortgang van de deelnemers.

6. Aangehaalde literatuur

Adachi, P. J., & Willoughby, T. (2014). It's not how much you play, but how much you enjoy the game: The longitudinal associations between adolescents' self-esteem and the frequency versus enjoyment of involvement in sports. *Journal of Youth and Adolescence*, *43*, 137–145. doi:10.1007/s10964-013-9988-3.

Agnew, R., & Petersen, D. M. (1989). Leisure and delinquency. *Social Problems*, *36*, 332–350. doi:10.2307/800819.

Arnold, P. J. (1994). Sport and moral education. *Journal of Moral Education*, *23*, 75–89. doi:10.1080/0305724940230106.

Assink, M., Put, C. E. van der, Hoeve, M., Vries, S. L. de, Stams, G. J. J., & Oort, F. J. (2015). Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniles: a meta-analytic review. *Clinical psychology review*, *42*, 47-61.

Borduin, C. M., Mann, B. J., Cone, L. T., Henggeler, S. W., Fucci, B.R., Blaske, D. M., & Williams, R. A. (1995). Multisystemic treatment of serious juvenile offenders: long-term prevention of criminality and violence. *Journal of consulting and clinical psychology*, *63*(4), 569.

CBS (2015). *Veiligheidsmonitor 2014*.

CJIS (Criminal Justice Information Services). *Statistics and reports*. Ontleend aan <https://www.fbi.gov/services/cjis> datum: 2-8-2016

Chung, H. L., Mulvey, E. P., & Steinberg, L. (2011). Understanding the school outcomes of juvenile offenders: An exploration of neighborhood influences and motivational resources. *Journal of Youth and Adolescence*, *40*(8), 1025-1038.

Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science*, *16*, 328–335. doi:10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x.

Findlay, L. C., & Bowker, A. (2009). The link between competitive sport participation and self-concept in early adolescence: A consideration of gender and sport orientation. *Journal of Youth and Adolescence*, *38*, 29–40. doi:10.1007/s10964-007-9244-9.

Gemeente Almere (2014). *Actieprogramma Veiligheid 2015 – 2018*.

Groot, I., Hoop, T. de, Houkes, A., & Sikkel, D. (2007). *De kosten van criminaliteit. Een onderzoek naar de kosten van criminaliteit voor tien verschillende delict typen*.

Hass, R. (2001). Involvement in sports and engagement in delinquency: An examination of Hirschi's social bond theory (dissertation). Retrieved from, <http://dc.etsu.edu/etd/67>.

- Haudenhuyse, R. P., Theeboom, M., & Coalter, F. (2012). The potential of sports-based social interventions for vulnerable youth: Implications for sport coaches and youth workers. *Journal of Youth Studies*, 15(4), 437-454.
- Hawkins, B. (1998). Evening basketball leagues: the use of sport to reduce African American youth criminal activity. *International Sports Journal*, 2(2), 68-77.
- Kirk, D. S., & Sampson, R. J. (2013). Juvenile arrest and collateral educational damage in the transition to adulthood. *Sociology of education*, 86(1), 36-62.
- Kreager, D. A. (2007). When it's good to be bad: Violence and adolescent peer acceptance. *Criminology*, 45, 893-923. doi:10.1111/j.1745-9125.2007.00097.x.
- Laan, A.M. Van Der, Goudriaan, H. & Weijters, G. (2014). *Monitor jeugdcriminaliteit; ontwikkelingen in de aantallen verdachten en strafrechtelijke daders 1997 t/m 2012*.
- Lanctôt, N., Cernkovich, S. A., & Giordano, P. C. (2007). Delinquent behavior, official delinquency, and gender: Consequences for adulthood functioning and well-being. *Criminology*, 45(1), 131-157.
- Larson, R. W., Hansen, D. M., & Moneta, G. (2006). Differing profiles of developmental experiences across types of organized youth activities. *Developmental Psychology*, 42, 849-863. doi:10.1037/0012-1649.42.5.849.
- Lub, V. (2013) *Schoon, heel en werkzaam*.
- Mason, G. & Wilson, P. (1988). *Sport, Recreation and Juvenile Crime: An Assessment of the Impact of Sport and Recreation upon Aboriginal and Non-Aboriginal Youth Offenders*, Australian Institute of Criminology, Canberra.
- McMahon, S., & Belur, J. (2013). *Sports-based Programmes and Reducing Youth Violence and Crime*.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2011). *Naar een veiliger samenleving*, brief van de minister van Veiligheid en Justitie.
- Nichols, G. & Taylor. (1996). *West Yorkshire Sport Counseling Final Evaluation Report*, West Yorkshire Sports Counselling Association, Halifax.
- Perkins, D. F., & Noam, G. G. (2007). Characteristics of sports-based youth development programs. *New Directions for Youth Development*, 115, 75-84. doi:10.1002/yd.224.
- Put, C.E. Van Der, Assink, M., Bindels, A., De Vries, S., & Stams, G. J. J. M. (2013). *Effectief vroegtijdig ingrijpen: Een verkennend onderzoek naar effectief vroegtijdig ingrijpen ter voorkoming van ernstig delinquent gedrag*. Den Haag: WODC.

- Put, C. E. Van Der, Stams, G. J. J., Hoeve, M., Deković, M., Spanjaard, H. J. M., Laan, P. H. Van Der, & Barnoski, R. P. (2011). Changes in the relative importance of dynamic risk factors for recidivism during adolescence. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 0306624X11398462.
- Rees, C. R., Howell, F. M., & Miracle, A. W. (1990). Do high school sports build character? A quasi-experiment on a national sample. *The Social Science Journal*, 27(3), 303-315.
- Rutten, E. A., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 255–264. doi:10.1007/s10964-006-9085-y.
- Sage, G. H. (1990). *Power and ideology in American sport: A critical perspective*. Champaign: Human Kinetics Publishers.
- Schafer, W. E. (1969). Participation in interscholastic athletics and delinquency: A preliminary study. *Social Problems*, 17, 40–47. doi:10.2307/799891.
- Segrave, J. O. (1983). Sport and juvenile delinquency. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 11, 181–209. doi:10.1249/00003677-198301000-00007.
- Shields, D. L. L., & Bredemeier, B. J. L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign: Human Kinetics Publishers.
- Spruit, A., Put, C. Van Der, Vugt, E.S. Van, Knooihuizen, R. & Stams, G.J.J.M. (2016). *Effectonderzoek “Alleen jij bepaalt wie je bent”*. Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek: Amsterdam
- Spruit, A., Vugt, E.S. Van, Put, C. Van Der, Stams, G.J.J.M., Bloch, A. (2015). *Doeltreffendheidsrapport “Alleen jij bepaalt wie je bent”*. Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek: Amsterdam.
- Spruit, A., Vugt, E. Van, Put, C. Van Der, Stouwe, T. Van Der, & Stams, G. J. (2016). Sports participation and juvenile delinquency: a meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 45(4), 655-671.
- Super, S., Verkooijen, K., & Koelen, M. (2016). The role of community sports coaches in creating optimal social conditions for life skill development and transferability—a salutogenic perspective. *Sport, Education and Society*, 1-13.
- Traag, T., Marie, O. & Velden, R. Van Der. (2010). Risicofactoren voor vroegtijdig schoolverlaten en jeugdcriminaliteit. In: *Bevolkingstrends, 2de kwartaal 2010 CBS*, 55-60.
- Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J., & Gilbert, W. (2012). Positive youth development: A measurement framework for sport. *International journal of sports science & coaching*, 7(3), 601-614.

VNG, *Overzicht Interventies Wijkveiligheid*, 2010.

Wiesner, M., Kim, H. K., & Capaldi, D. M. (2010). History of juvenile arrests and vocational career outcomes for at-risk young men. *Journal of research in crime and delinquency*, 47(1), 91-117.

Wijk, A., Beke, B. M. W. A., Versteegh, P. H. M., & Solm, A.I.T., (2000). Inventarisatie van problematische jeugdgroepen in Haaglanden III. *Advies- en Onderzoeksgroep Beke/Politie Haaglanden*, Arnhem/Den Haag.

Wild, L. G., Flisher, A. J., Bhana, A., & Lombard, C. (2004). Associations among adolescent risk behaviours and self-esteem in six domains. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1454–1467.

Winther, N. and Currie, P. (1987). *Northern Fly-In Sports Camps: A joint sport development/crime prevention project. Presentation at the North American Society for the Sociology of Sport Conference. Edmonton, Alberta. November 5.*

Bijlage I: Voorwaarden deelname partners

- Partners in de uitvoering committeren zich aan de doelstellingen van AJB.
- Partners dienen hun medewerking te verlenen aan de monitoring van AJB.
- Onderwijsinstellingen moeten praktijkonderwijs en/of het basis en kaderberoepsgerichte leerweg van het VMBO aanbieden.
- De sportvereniging moet in de nabijheid van de bovengenoemde school gevestigd zijn, zodat de doelgroep eenvoudig en in een relatief korte tijd de vereniging kan bereiken.
- De sportvereniging dient zich in één van de volgende sporttakken te bevinden (zaal)voetbal, honkbal of basketbal.
- De sportvereniging dient een brede jeugdafdeling te hebben, zodat de doelgroep na de interventie gemakkelijk kan instromen in de reguliere jeugdteams van de vereniging.
- De sportvereniging dient financieel gezond te zijn. Deze voorwaarde is niet eenvoudig na te gaan, maar wordt wel getoetst aan de hand van de kennis van de desbetreffende sportbond.
- Het is een pré als partners al ervaring hebben met de uitvoering van maatschappelijke verantwoorde trajecten.
- Het is een pré wanneer partners gevestigd zijn in een gemeente uit de top 30 met het hoogste aantal High Impact Crimes.

Bijlage II: Overzicht ambassadeurs

(Zaal)voetbal

- Serdar Gozubuyuk, scheidsrechter eredivisie en UEFA.
- Ricardo van Rhijn, profvoetballer.

Basketbal

- Chip Jones, voormalig international en speler van o.a. Rotterdam Basketball en Den Bosch in de eredivisie.
- Dimeo van der Horst, international en speler van Amsterdam in de eredivisie.

Honkbal

- Raily Legito, recordinternational en voormalig speler van Neptunus Rotterdam in de hoofdklasse.

De samenstelling van deze lijst verschilt per seizoen. De peildatum van deze lijst is 03-02-2017.

Bijlage III: Trainingsopbouw

Omdat binnen AJB niet de sportieve prestaties, maar de voortgang op sociaal vlak van de deelnemers centraal staat, ligt de nadruk tijdens de trainingen op de pedagogische begeleiding. Om dit te kunnen waarborgen wordt er gekozen voor een vaste trainingsopbouw:

- Actief regisseren dat de deelnemers op tijd aanwezig en aangekleed zijn.
- De deelnemers op het veld of in de zaal verzamelen en starten met een kort gezamenlijk welkomstwoord door de trainer gevolgd door een kort groepsgesprek. Tijdens dit groepsgesprek wordt door de trainer bijvoorbeeld gereflecteerd op het gedrag van de deelnemers tijdens de vorige training of een gebeurtenis in de omgeving. Tijdens dit gesprek wordt daarnaast een pedagogisch doel voor de dag afgesproken (bijv. niet praten als de trainer aan het woord is of vandaag geen teamgenoten negatief benaderen).
- De training wordt gestart met een warming up.
- Vervolgens volgen een aantal techniek- en conditie oefeningen.
- De training wordt afgesloten met een partijvorm, om zo te kunnen oefenen met het wedstrijdelement van de sport.
- De training wordt gezamenlijk afgesloten en er worden afspraken gemaakt voor de volgende training of wedstrijd (bijv. het op tijd komen). Daarnaast wordt er gereflecteerd op het pedagogische doel dat tijdens de training centraal stond. De trainer beargumenteert waarom hij of zij vindt dat het doel wel/niet gehaald is. Ook worden concrete verbeterpunten afgesproken.
- Aansluitend op iedere training voert de trainer met minimaal één deelnemer een persoonlijk gesprek. Hierin staan zijn prestaties op school en zijn gedrag binnen de vereniging centraal. Daarnaast worden ook andere onderwerpen besproken. Dit gesprek duurt ongeveer 10 minuten. Een notitie van het persoonlijke gesprek wordt geplaatst in het online monitoringssysteem.

Bijlage IV: AJB Opleidingsplan

Hieronder is het AJB opleidingsplan uiteengezet. In totaal zijn er vijf modules, plus de supervisie en intervisie. Deze modules en sessies worden gedoceerd en begeleid door erkende trainers van Stichting Jeugd Interventies.

Modulen

1. Pedagogische vaardigheden vergroten

Duur: 3 dagdelen

Om met een jongere uit de doelgroep van AJB te kunnen werken, moet er kennis zijn op het gebied van pedagogisch handelen. Vaardigheden die hierbij horen zijn:

- Leeftijdsadequaate kunnen onderhandelen.
- Eigen opvoedvaardigheden onderzoeken aan de hand van opvoedstijlen. Immers een trainer is ook opvoeder, daar waar het gaat om normen en waarden, sportiviteit en inschatten van de kwaliteiten van de jongere.

Aan het eind van de training hebben trainers de volgende vaardigheden ontwikkeld:

- Trainer kan adequate aandacht geven aan de jongere.
- Trainer kan complimenteren.
- Trainer kan stimuleren op passende wijze.
- Trainer stelt hoge maar realistische verwachtingen.
- Trainer weet waarom hij consequenties inzet.
- Trainer is duidelijk omtrent verwachtingen naar de jongere.
- Trainer kan gezagsvol zijn.

2. Groepsdynamica

Duur: 3 dagdelen (theoretisch en praktisch op het veld)

Voor de interventie AJB is het belangrijk dat trainers actief in staat zijn de groep te beïnvloeden zodat er een veilige groepsdynamiek ontstaat. Om een veilige groepssfeer te krijgen op het veld met de jongere, is het noodzakelijk dat ook de trainers onderling een veilige groep vormen waarbij men elkaar stimuleert.

Aan het eind van de training zijn de trainers voldoende geschoold in:

- De verschillende fases van groepsvorming en hun invloed daarop.
- De verschillende rollen in de groepen waaraan zij deelnemen.
- De verschillende leiderschapstijlen in de groepsdynamica.
- Het belang van een veilige groep en het inzetten van interventies gericht op veiligheid.

3. Omgaan met LVB jongeren

Duur: 3 dagdelen

De interventie AJB is gericht op VMBO scholen, LVB jongeren zijn onderdeel van deze doelgroep en hebben een eigen op hun beperking gerichte aanpak nodig. LVB jongeren die verbaal sterk zijn, worden vaak hoger ingeschat dan het niveau dat ze hebben, met alle gevolgen van dien (frustratie, afhaken, terugvallen in probleemgedrag etc.). Om dit te voorkomen, is de training aangepast aan deze specifieke doelgroep.

Aan het eind van de training hebben de trainers de volgende vaardigheden ontwikkeld:

- Trainers kunnen een goede inschatting van de jongere maken (competentiebalans, variatiemodel).
- Trainers zijn in staat om de jongere op zijn niveau aan te spreken (hermeneutische cirkel toepassen).
- Trainers zijn in staat meerdere middelen te gebruiken om het gesprek met de jongere aan te gaan.
- Trainers zijn in staat de bijzondere andere kenmerken van LVB te herkennen.

4. Ouderbetrokkenheid vergroten

Duur: 3 dagdelen

Voor de interventie AJB is het van belang dat de leefgebieden sport, school en thuis goed op elkaar afgestemd zijn. Trainers kunnen hierin een rol vervullen door actief en positief ouders te betrekken in de sportontwikkeling van hun kind.

Aan het eind van de training hebben trainers geleerd om:

- Alliantie op te bouwen met ouders.
- Een gestructureerd plan te maken als alliantie met ouders moeizaam gaat.
- Een niet veroordelende houding aan te nemen ten aanzien van ouders.
- De verbinding tussen ouder en jongere te vergroten.

5. Communicatie en gesprekstechnieken

Duur: 3 dagdelen

Communicatie en gesprekstechnieken zijn de basis van het handelen van een trainer. Het bewust worden van de eigen communicatie en de invloed die die boodschap heeft op een ander, is de eerste stap tot constructieve samenwerking. In deze training krijgen trainers handvatten om:

- Verschillende gesprekstechnieken in te zetten.
- Motivatie te vergroten.
- Ambivalentie adequaat te bespreken.
- Gedragsstadia te herkennen en hier invloed op te kunnen uitoefenen.

6. Supervisie/coaching individuele trainer

Duur : 1 keer per 2 maanden 2 uur

Supervisie: om steeds scherp te blijven en te groeien in bovengenoemde competenties en vaardigheden, is het belangrijk voor trainers om op regelmatige basis supervisie te krijgen. Het werken met de doelgroep kan zwaar zijn en er zijn veel aspecten die de trainer steeds moet inzetten om AJB succesvol te laten verlopen. Het krijgen van supervisie hierop is een belangrijk middel om professioneel en gefocust het werk te kunnen doen. Supervisie zal voorbereid moeten worden en volgens een vast format gegeven worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de leerstijl van de trainer. Supervisie gaat om de inhoud van het werk.

Coaching: coaching is meer gericht op de trainer zelf, zijn omstandigheden, zijn krachten en belemmeringen.

7. Intervisie

Duur: 3 dagdelen

Om de groep trainers een consequente en adequate manier van handelen en spreken aan te leren ten aanzien van hun werk, is intervisie belangrijk. Hierin kunnen op alle domeinen de belemmeringen doorgesproken worden. Intervisie werkt met een vast format van inbreng en er worden duidelijke afspraken over de uit te voeren acties gemaakt. Ook kunnen in de intervisies thema's scherper uitgewerkt worden (bijvoorbeeld: hoe te handelen als jongere uit huis geplaatst wordt of thema: psychiatrische stoornissen). Intervisie bevordert de groepsdynamische processen van veiligheid en zal daardoor bijdragen tot goede uitvoering van de interventie.

Samenwerking erkenningstraject

Het erkenningstraject wordt in samenwerking uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), het RIVM Centrum Gezond Leven (CGL), het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), het Kenniscentrum Sport, Vilans, het Trimbos Instituut en MOVISIE. Door samen te werken aan het beoordelen van interventies volgens eenduidige criteria streven wij naar kwaliteitsverbetering in de betrokken werkvelden.

